

המודל לשילוב שוויוני במוסיקה

מאת: אורי שחר

מדריך מעשי להקמת מקהלות משולבות;
רעיונות חברתיים וכלים מקצועיים
בשילוב אנשים עם מוגבלות שכלית.

מוגש למוסיקאים ולמסגרות פנאי

תוכן העניינים

פתח דבר: במה עוסק המדריך והסיבות לכתיבתו - - - - - עמ' 3

פרק א - רקע: משילוב, לשילוב בפנאי, לשילוב במוסיקה - - - - - עמ' 4

פרק ב - עקרונות המודל לשילוב שוויוני במוסיקה - - - - - עמ' 6

1. תכנית חברתית מלווה.
2. רף מוסיקלי חברתי.
3. התאמת מרכיבי הפעילות.
4. פעימה קבועה.
5. סטנדרטיזציה גבוהה.
6. מדדים משותפים להצלחה.
7. מספר זמרים דומה בכל קבוצה.
8. מרכיבים תומכי שילוב.

פרק ג - שלבים בהקמת מקהלה משולבת - - - - - עמ' 9

1. המשאבים הדרושים להקמת מקהלה משולבת.
2. הכירו את השטח.
3. הגדרת הפעילות.
4. כתיבת תכנית עבודה שנתית.
5. פרסום.
6. רגע לפני האודישנים.
7. אודישנים.
8. הצוות המקצועי.
9. תרשים רצף להקמת מקהלה משולבת.

פרק ד - מבנה החזרות וניהולן - - - - - עמ' 14

1. היבטים מקצועיים.

פרק ה - אמצעי עזר לשימושכם - - - - - עמ' 18

1. טופס רישום זמרים לאודישן.
2. טופס התאמת רף מוסיקלי חברתי
3. טופס הרשמה למקהלה, כולל אישור צילום ופרסום.

פרק ו - סיכום ומבט לעתיד - - - - - עמ' 22

פתח דבר: במה עוסק המדריך והסיבות לכתיבתו

כשהתחלתי להפעיל חוגי מוסיקה לאנשים עם מוגבלות שכלית, לפני כעשור, האמנתי כי העובדה שיש להם יכולות התאמה נמוכות מהרגיל, לא אומרת שמגיעה להם פעילות חלקית, אלא שזו אחריות שלי כמפעיל, להתאים עבורם פעילות שווה באיכותה לפעילות פנאי נורמטיבית מקבילה. כלומר – הלקות הקוגניטיבית של המשתתפים לא השפיעה על איכות הפנאי שהצעתי להם אך היא כן אתגרה אותי לחפש את הדרכים להשגתו.

הרבה פעמים ניגשו אליי אנשים עם מוגבלות שכלית ובקשו שאלמד אותם לנגן, לשיר ולכתוב שירים, ולמרות שהרצון שלהם לא תמיד תאם את היכולת שלהם, הם התעקשו להיות חלק מהפעילות. האמנתי אז, ואני מאמין בכך גם היום, שההתעקשות הזו היא ביטוי לצורך ולרצון שלהם להיות יותר שותפים ושייכים לחוויית הפנאי ולחוויות החיים הנורמטיביות בכלל. הרצון שלי למצוא פתרון לשני המרכיבים הללו – פנאי איכותי והצורך בשיוך חברתי – הביאו אותי לעסוק בשילוב אנשים עם מוגבלות דרך מוסיקה, ולפתח רעיונות חברתיים וכלים מקצועיים לפעילויות פנאי משולבות.

בשנת 2015 הקמתי את מיזם "מעבר לקול" שמציע לזמרים חובבים, עם וללא מוגבלות שכלית, לשיר יחד במקהלה אחת. החזון שעמד מאחורי הקמת המיזם הוא: על מנת להצליח בתהליך שילוב אנשים עם מוגבלות, יש צורך בעשייה משולבת שאינה בבחינת "עזרה לנזקקים", אלא מושתתת על רעיון של שוויון אמיתי.

מאז, תחום השילוב מאפשר לי מרחב ליצירה ואופק לחלום, והאנשים שאני מכיר והחוויות המשותפות עמם, הופכים את היצירה למשמעותית ואת החלום שלי למציאות. את המדריך להקמת מקהלה משולבת כתבתי למוסיקאים ולמסגרות פנאי, שרוצים להקים מקהלות משולבות נוספות ברחבי הארץ ולהיות שותפים לעשייה החברתית שהן מייצגות ולחזון שלהן. במדריך מפורטים השלבים והכלים המקצועיים הנדרשים להקמת המקהלה והוא מוגש בתקווה שישרת את הקוראים בעבודה ובמחשבה על אנשים ועל שילוב.

שלכם,

אורי שחר,

מוסיקאי ויזם חברתי, מפתח את תחום הפנאי במוסיקה למטרת שילוב אנשים עם מוגבלות שכלית בחברה.

פרק א - רקע: משילוב, לשילוב בפנאי, לשילוב במוסיקה

שילוב חברתי

שילוב חברתי מתרחש לאורך ההיסטוריה בניסיון לגשר על פערים בין קבוצות שאופיינו בהדרה חברתית, לקבוצות שביססו את מעמדן כזרם המוביל. תהליכי השילוב מלווים בחקיקה, שינוי השיח הציבורי ומתן הזדמנויות שוות לחוויות חיים נורמטיביות מלאות. תהליכי שילוב חברתי שהצליחו כללו את **המרכיב המוסדי לשוויון זכויות** המתייחס להכרה תרבותית ושלטונית בשוויון זכויות ופועל לאפשר חוויות חיים שלא התאפשרו בעבר, ואת **המרכיב האנושי להכלה רגשית** המתייחס לתקשורת בינאישית ולהיכרות ולאמפתיה.

[אמנת האו"ם בדבר שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות](#), שאושרה על ידי מדינת ישראל בשנת 2012, הביאה למאמץ מוגבר של המדינה לארגון מסגרת חיים לאנשים עם מוגבלות שכלית, המבוססת על תפיסה חברתית לשוויון זכויות. אנשי מקצוע, רשויות וארגונים, פועלים לפיתוח שירותים לשילוב אנשים עם מוגבלות בתחומי הפנאי, הדיור, החינוך והתעסוקה. ועדיין, נראה ששילוב אנשים עם מוגבלות שכלית מתורגם למתן האפשרות לחווייה שלא התקיימה עבורם בעבר (המרכיב המוסדי) ופחות למתן ההזדמנות השווה להצליח בה (המרכיב האנושי להכלה רגשית). אני מאמין שרק התייחסות לשני המרכיבים הללו יחד (המוסדי והאנושי) יכולים להביא לשילוב נכון ומוצלח, ועל כך נשען מודל זה.

כיצד להאיר את החוזקות ולא את החולשות, בדרך לשינוי תפיסה בשילוב

המוגבלות אינה מוחלטת, היא מתקיימת כשיש צורך בהון אנושי שאינו מצוי או חסר אצלנו ברגע נתון.

כמו בתהליכי שילוב של קבוצות חברתיות אחרות לאורך ההיסטוריה, גם שילוב אנשים עם מוגבלות שכלית צריך להתבסס על ההון האנושי – היכולות, הכישרונות והחוזקות שבנו. אך האם אנחנו יכולים באמת להתייחס לאדם מבלי להתייחס ללקות שלו? התשובה היא בוודאי שכן, שהרי מוגבלות היא לא דבר אבסולוטי. כשזמר עיוור שר, הלקות שלו לא באה לידי ביטוי ולכן באותו רגע נתון היא לא משמעותית ולא מבדילה אותו מאחרים. אם נתייחס אליו כעיוור, נעסוק בחולשה וננציח חשיבה פילנטרופית שמתרגמת "עזרה לחלש" ככלי בשילוב. אך מה יקרה אם נתייחס אליו כזמר או נגן וירטואוז? האם לא יקל עלינו לרתום את הכישרון והחוזקה לשינוי תפיסה מאשר את החולשה? ואיך עושים את זה מול אנשים עם מוגבלות שכלית? שהרי הקוגניציה השונה מקשה עלינו בתקשורת עמם והחשיבה והכלים המסורתיים לשילוב אינם מספיקים. התשובה היא שגם כאשר הדרך לכך אינה ברורה, אין לנו את הזכות החברתית לשנות סדרי עולם טבעיים ולהחליט ששילוב אנשים עם לקות קוגניטיבית יהיה מבוסס תפיסה שונה מהתפיסה בשילוב קבוצות חברתיות אחרות ולכן חלה עלינו חובה מוסרית למצוא כלים מתאימים לשילוב אנשים עם מוגבלות שכלית המבוססים על מיצוי והעצמת החוזקות שלהם.

מבין כל תחומי החיים, תחום הפנאי הנו בעל הפוטנציאל הגבוה ביותר לשילוב חברתי ולשינוי תפישה

פנאי הינה חווית חיים שאנו בוחרים להיות בה מתוך רצון לעסוק בתחום שאנו אוהבים ומעוניינים להתפתח בו ועל פי רב, יהיו לנו את הכישרון לעסוק ולהצליח בו. זאת ועוד, המדדים להצלחה בפעילות פנאי נקבעים גם על ידי המשתתפים ולא רק על ידי הגוף או המוסד המפעיל (בשונה ממקום עבודה או קורס אקדמי) וניתן להתאים את הפעילות לצרכים וליכולות של כלל המשתתפים. מרכיבי פעילות אלה הם מרכיבים טבעיים בשילוב, המתקיימים בצורה מיטבית בתחום הפנאי ולכן הוא מקיים פוטנציאל גבוה מאוד לשילוב חברתי.

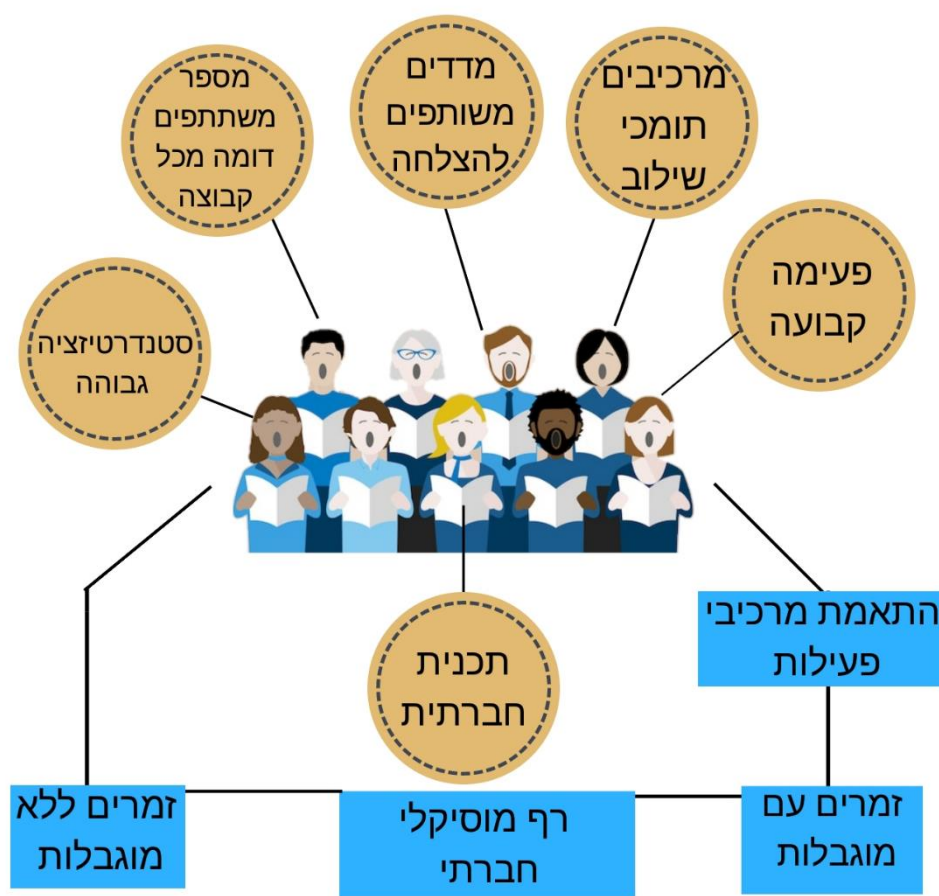
המודל לשילוב שוויוני – שילוב באמצעות מקהלה משולבת

בעזרת המוסיקה ניתן להעביר רגשות בצורה ישירה מלב אל לב, ושירה משותפת, מעניקה לזמרים הרגשת אחדות וקרבה מיוחדת וחזקה. אין אנשים שלא אוהבים מוסיקה ולכולנו יש את כלי הנגינה החשוב ביותר, שהוא הקול האנושי, שמאפשר לנו הנאה בשירה עם אנשים נוספים ללא צורך בהכשרה קודמת. המודל לשילוב שוויוני במוסיקה הוא למעשה תרגום התפיסה של שוויון זכויות לפרקטיקה, באמצעות הפעלת מקהלה משולבת. להבדיל ממקהלה משולבת שמאפשרת לאדם עם מוגבלות "להתארח" או להשתלב בפעילות רגילה, למקהלה משולבת יש מאפיינים ועקרונות אחרים. המקהלה המשולבת כוללת מספר זמרים דומה משתי הקבוצות (עם וללא מוגבלות), שתי הקבוצות משלמות את אותו סכום למפעיל, המפגש הנו בלתי אמצעי ואינו מבוסס מתנדבים וישנם מדדים משותפים להצלחה ורף מקצועי-חברתי גבוה ובלתי מתפשר. מקהלה משולבת היא לא אדפטציה של מקהלה שאינה משולבת. המטרות והמדדים שלה להצלחה שונים, לא בגלל שהיא לא יכולה להגיע להישגים מוסיקליים, אלא בגלל שיש בה תוכן נוסף, חברתי, שמקדם שילוב והיכרות בין קבוצות בחברה. יש לה זהות עצמית משלה שמציעה מוצר פנאי שיש בו צורך לכלל האוכלוסייה - פנאי חברתי מקדם היכרות ושילוב אנשים עם מאפיינים חברתיים שונים, שאינו מקדש הישגיות כמדד עיקרי להצלחה אלא עוסק בחיבור טבעי בין בני האדם על בסיס החוזקות והיכולות שלהם.

פרק ב – עקרונות המודל לשילוב שוויוני במוסיקה

לפני שנבין איך מקימים מקהלה משולבת, חשוב להבין את עקרונות המודל לשילוב שוויוני במוסיקה, מאחר ועקרונות אלו מתווים את הבסיס להפעלת המקהלה. מטרתם, לצמצם עד כמה שניתן את משמעות הפער המובנה בפעילות בשל הלקות הקוגניטיבית, ולאפשר לכל הזמרים הזדמנות שווה לעשייה משותפת, קבועה, לאורך זמן ותחת מדדים משותפים להצלחה.

באיור הבא ריכזתי את עקרונות המודל הנדרשים להצלחת המקהלה:

להלן פירוט העקרונות המופיעים באיור:

1. **תכנית חברתית מלווה** - בשונה ממקהלה שאינה משולבת, בה מקיימים הזמרים באופן טבעי אינטראקציה חברתית, זקוקים הזמרים במקהלה המשולבת לכלים חברתיים מותאמים לתקשורת בחזרות. מטרת התכנית החברתית היא לתמוך בפעילות המקצועית של המקהלה על ידי ניהול, הנגשה והטמעת תהליכים חברתיים תוך תיווך החוויה

המשולבת לכלל הזמרים. לתכנית החברתית השפעה על כל מרכיבי הפעילות והיא שווה בחשיבותה לתכנית המקצועית.

התכנית כוללת:

- 1.1.1 **מפגשים חברתיים** - מתקיימים בממוצע אחת ל 10 חזרות ומטרתם היכרות מעמיקה בין הזמרים. המפגשים החברתיים מחזקים את הקשר בין הזמרים ותורמים לזהות ייחודית למקהלה ולגיבוש הקבוצה. חשוב לצקת תוכן למפגשים אלו. תוכלו להיעזר במשחקי חברה, לבקש מהזמרים להביא למפגש תמונות שלהם כילדים ולספר על עצמם למקהלה וכדומה.
  - 1.1.2 **תוכן חברתי מוסיקלי** – שלבו אלמנטים חברתיים בתקשורת בין אישית, בתרגילים לחימום ופיתוח קול. השתמשו בשפת גוף, הבעות פנים, תנועות המזוהות עם היכרות כגון לחיצת יד בין הזמרים או מבט אחד לשני במהלך האימון, ליצירת חווית היכרות ואינטראקציה חברתית בנוסף לשירה.
  - 1.1.3 **מעקב חברתי** - שיחות אישיות עם זמרים, ניהול חברתי ברשתות חברתיות וסיכומי חזרות, הם חלק תומך ובלתי נפרד מהחוויה החברתית המתקיימת בחזרות. המעקב החברתי יעזור לכם להיות קשובים לחוויה האישית של הזמרים - כיצד תורמת להם המקהלה, האם ישנו קושי לאחד מהם וכדומה.
  - 1.1.4 **תיווך חברתי פעיל** - תיווך החוויה המשולבת לשתי קבוצות הזמרים במהלך פעילות המקהלה – לדוגמה בשיח בין זמרים או במקרה שאחד הזמרים לא הבין משפט שנאמר, או במצבי עומס רגשי – עבור כל אלה נדרשת התייחסות שיוודעת להסביר את הסיטואציה ולתת מענה חברתי.
2. **רף מוסיקלי חברתי** הגדרת מסגרת כללית ליכולת המוסיקלית והחברתית של הזמרים לפעילות המשותפת. הרף מהווה בסיס מקצועי לבחירת הזמרים וגיבוש הקבוצה. (ראו "טופס התאמת רף מוסיקלי חברתי" בפרק ה').
  3. **התאמת מרכיבי הפעילות** - בעוד במקהלה "רגילה" יודעים המשתתפים להתאים עצמם למסגרת הפעילות, במקהלה משולבת נדרשת התאמת מרכיבי הפעילות למשתתפים. התאמת המרכיבים משלב הפרסום וגיוס הזמרים, דרך הפעילות השוטפת ועד הניהול הכללי, מאפשרת מסגרת פעילות מתאימה לשתי הקבוצות. לדוגמה: הגעה למסגרות הדיור לגיוס זמרים לאודישן בנוסף לגיוס דרך הפרסום העירוני, הוספת רכז חברתי למקהלה, התאמת תפקידי הקולות ליכולות הזמרים ועוד.
  4. **פעמימה קבועה** - פעילות שבועית קבועה ולאורך זמן כבסיס לאימון המוסיקלי ולתרגול החוויה החברתית התורמת להיכרות מעמיקה. אם תקיימו מפגש משולב אחד לחודש, תוכלו ליהנות מאוד, אך לא יתאפשר לזמרים לקיים תהליך משמעותי של היכרות אחד עם השני. היכרות טבעית מתקיימת על בסיס מפגשים תכופים וקבועים כמו בעבודה יום יומית או בלימודים שבועיים באוניברסיטה.

5. **סטנדרטיזציה גבוהה** - צוות מיומן וחדר חזרות מאובזר ברמה גבוהה חשובים להצלחת כל מקהלה. במקהלה משולבת הם תורמים גם לשינוי תפיסה ביחס ליכולות של אנשים עם מוגבלות להגיע להישגים מוזיקליים וחברתיים. תוצרים איכותיים כגון הופעות, הקלטות וקליפים, מעלים מודעות לקשר הישיר בין מידת ההשקעה בפעילות המקצועית, להצלחה בתהליך השילוב החברתי. צוות מיומן, הגברה מתאימה, ציוד איכותי וכדומה, יתרמו להעברת מסר זה.
6. **מדדים משותפים להצלחה** - מדדים משותפים להצלחה, כמו שיפור יכולת השירה, הופעות והקלטות, מתקיימים בכל פעילות פנאי. עם זאת, במקהלה משולבת יש להם תפקיד נוסף מעבר להצלחה המוסיקלית, וזאת ביצירת מסגרת פעילות שוויונית לשתי קבוצות הזמרים.
7. **מספר זמרים דומה בכל קבוצה** - עיקרון זה עומד על הצורך ביחס מספרי דומה בין קבוצות הזמרים כבסיס לאימון החווייה המשולבת להיכרות. למסת המאפיינים הקבוצתיים יש השפעה רבה על הצלחת התהליך להיכרות ולשינוי תפיסה. מיעוט מסת המאפיינים באחת משתי הקבוצות יקטין את הסיכוי להצלחת התהליך החברתי.
8. **מרכיבים תומכי שילוב** - שימוש במדיה חברתית, יצירת שיתופי פעולה ושיח עם הקהילה הרחבה להעלאת מודעות הציבור לפעילות המקהלה ותרומתה לשילוב אנשים עם מוגבלות שכלית. לדוגמא: תחזוקה שוטפת לדף הפייסבוק והאינסטגרם של המקהלה, הקמת אתר למקהלה, הופעה באחד מאירועי הרשות, השתתפות בכנס מקהלות וכדומה.

תרומת עקרונות המודל בחלוקה למטרות מקצועיות ולשינוי תפיסה:

עקרונות המודל	למטרות מקצועיות	לשינוי תפיסה
תכנית חברתית	+	+
רף מוסיקלי חברתי	+	
התאמת מרכיבי פעילות	+	
פעילה קבועה	+	+
סטנדרטיזציה גבוהה	+	+
מדדים משותפים להצלחה	+	
מספר זמרים דומה מכל קבוצה		+
מרכיבים תומכי שילוב		+

פרק ג – שלבים בהקמת מקהלה משולבת

1. המשאבים הנחוצים להקמת מקהלה משולבת

- להפעלת מקהלה משולבת נדרשים ידע מקצועי ייחודי, מימון מתאים, כוח אדם והיקף זמן גדולים מהנדרש לפעילות פנאי מקבילה שאינה משולבת:
- 1.1 ידע - גם אם צברתם ניסיון בהנחיית מקהלות, עדיין תזדקקו להכשרה מתאימה להנחיית מקהלה משולבת. הצטרפו למקהלה פעילה ולמדו כיצד היא עובדת או הירשמו לקורס הכשרה בתחום.
- 1.2 מימון - כל מקהלה מקצועית (גם מקהלה שאינה משולבת) זקוקה למימון חיצוני על מנת לאפשר לזמרים פעילות איכותית. המימון כולל עלויות צוות מקצועי מימון, עלויות תפעול שונות - הסעות, הגברה, צילום וכדומה. יתכן ותידרשו לחבור לגוף מממן לתמיכה בפעילות, מימון פעילות משולבת על בסיס השתתפות הזמרים בלבד אינו ישים.
- 1.3 כוח אדם - צוות מקצועי ומימון מורכב ממנצח ומנהל מקהלה, רכז חברתי ופסנתרן.
- 1.4 זמן - נדרש זמן על מנת למצב מקהלה משולבת כפעילות קבועה במרחב הפנאי הכללי, היות והיא מציעה תחום פנאי המבוסס על פעילות משולבת שאינה מוכרת ואינה מקובלת בפנאי הנורמטיבי.

2. הכירו את השטח

- 2.1 פעילויות משולבות באזור - בדקו האם קיימת מקהלה או פעילות משולבת אחרת באזורכם. במידה ומתקיימת פעילות כזאת, כדאי להגיע ולהתרשם, יתכן ותמצאו הזדמנויות לעשייה ולשיתופי פעולה שלא חשבתם עליהן. במידה ולא - הרי לכם צורך פוטנציאלי. במקום שאין פעילות כזו גובר הסיכוי שיהיה לה ביקוש ונכונות לעזרה מצד הרשות המקומית.
- 2.2 שותפים טבעיים בשילוב - השותפים הטבעיים להקמת פעילות משולבת הם מרכזי המוסיקה והפנאי, משרדי הרווחה והקהילה ברשויות, ארגוני שירות לאנשים עם מוגבלות, עמותות, קרנות וארגונים חברתיים. פנו אליהם להצגת הרעיון. ניסיונם ועזרתם של השותפים הטבעיים במיפוי פעילויות הפנאי הקיימות, תמקד אתכם למציאת פעילות העונה בצורה מיטבית על צרכי הקהילה.
- מבין השותפים הטבעיים שליוו אותי בשנים האחרונות, הייתה "קרן שלם" שותף עיקרי להקמת מיזם "מעבר לקול – מקהלות משולבות". עבורו נכתב המודל. הקרן פועלת מטעם מרכז השלטון המקומי במטרה לפתח שירותים לאוכלוסייה עם מוגבלות שכלית התפתחותית בקהילה וברשויות המקומיות.

3. הגדרת הפעילות

השתמשו במידע שאספתם לכתוב את המאפיינים למקהלה:

3.1 מבנה המקהלה - קהל היעד, מאפייני מוגבלות, מספר המשתתפים וגילאים.

3.2 הרף המוסיקלי חברתי – עליכם לקבוע את הרמה המוסיקלית והיכולת החברתית שיהוו

את הבסיס לפעילות המשותפת:

ברמה המוסיקלית - שמיעה וקצב, יציבות טונאלית, דיוק שפתי (דיקציה);

ברמה החברתית: רמה שפתית, יכולות תקשורת ועבודה בקבוצה, ארגון, קשב, יכולת

ניהול עצמי.

3.3 מקום מתאים ומאובזר - חשבו מה המקום המתאים ביותר לחזרות המקהלה שלכם. מכיוון

שאנו עוסקים במוסיקה, מומלץ להשתמש בחדר גדול במרכז המוסיקה, בקונסרבטוריון, או

במתנ"ס המקומי. בכל מקרה, הימנעו ממקומות שאינם מיועדים לפעילות מוסיקלית או

לפעילות פנאי נורמטיבית. החדר צריך להתאים בגודלו למספר הזמרים, עם אקוסטיקה

טובה, פסנתר אקוסטי או חשמלי מקצועי, מערכת שמע טובה, מיזוג, כיסאות וגישה נוחה

לשירותים. מטבחון לשימוש הזמרים בהפסקה הוא יתרון משמעותי לאינטראקציה

חברתית, לכן, במידה וקיים מטבחון, בדקו אם ניתן להשתמש בו. זכרו שבנוסף לחשיבות

המקצועית, מקום מתאים ומכבד הוא חלק מהסטנדרטיזציה הגבוהה הנדרשת להעברת

המסר החברתי.

3.4 תחבורה - בחרו מקום עם תחבורה ציבורית נוחה (אנשים עם מוגבלות שכלית אינם

נוהגים) ובדקו שיש חנייה עבור הזמרים שמגיעים ברכב.

3.5 שעות החזרות ותדירותן- אנשים עם מוגבלות ואנשים ללא מוגבלות עובדים עד שעות

אחר הצהריים ולכן מומלץ לקיים חזרה בין השעות 18.00-20.00 בערב. כמו בכל פעילות

בה נדרש מפגש ואימון קבועים, מומלץ לקיים חזרה אחת בשבוע.

4. כתיבת תכנית עבודה שנתית

כתבו תכנית עבודה שנתית למקהלה. תוכלו להציג אותה בפני השותפים הטבעיים כהסבר

לעשייה ולגיוס מימון לפעילות. בעזרתה תוכלו לשמור על מסגרת הפעילות המתוכננת

ולהתקדם על פי התכנון, למימושה. תכנית העבודה צריכה לכלול את ההיבטים הבאים –

חזון, מטרות ויעדים, תקציב, לוחות זמנים לביצוע, תכנית מקצועית ותכנית חברתית

מלווה.

5. פרסום

5.1 מה לפרסם – הפרסום צריך להעביר את המסר בצורה קצרה וקולעת. רשמו למי מיועדת

המקהלה (רשמו את המאפיינים החברתיים) והזמינו זמרים לאודישן. ציינו מיקום ושעות

לאודישן והוסיפו פרטי התקשרות שלכם או של הרכז החברתי, לשאלות ולהרשמה. הוסיפו

פרטים על גובה התשלום, טווח הגילאים וכדומה וצרפו תמונה רלוונטית.

5.2 היכן ואיך לפרסם - פנו ל"שותפים הטבעיים" ברשות ובארגונים ובקשו עזרתם בעיצוב ופרסום הפלייר. פרסמו באתר הרשות העירונית, במרכזי התרבות והפנאי וברשתות החברתיות. בדקו אפשרות לפרסום כתבה על המקהלה החדשה בעיתונות המקומית ובתחנות הרדיו האזוריות, בקשו עזרה בנושא מאגף הדוברות ברשות ומשרדי יחסי הציבור בארגונים. צרו קשר עם מרכזי יום ותעסוקה לאנשים עם מוגבלות, ספרו על הפעילות והזמינו לאודישן הקרוב.

6. רגע לפני האודישנים

ניהול נכון של האודישן יאפשר לכם לבחור את הזמרים המתאימים ביותר למקהלה. עשו זאת בהתאם לרף המוסיקלי חברתי ולקריטריונים שהגדרתם. התייחסו גם לנושאים הבאים:

6.1 מספר הזמרים והאיזון ביניהם - השתדלו לגבש קבוצת זמרים עם וללא מוגבלות שכלית ביחס מספרי דומה ככל שניתן. המספר הכולל של הזמרים, משפיע על יכולת המקהלה לפעול באופן מיטבי להשגת מטרותיה - מקהלה גדולה המונה 25 זמרים ומעלה, מאפשרת תפקידי קולות מגוונים ומפצה על היעדרות מקרית של חלק מזמריה, היא מיטבית לאינטראקציה חברתית ומקיימת נוכחות מרשימה בהופעות.
ראו בטבלה הבאה את השפעת מספר הזמרים על ביצועי/יכולות המקהלה:

מספר זמרים	תחילת פעילות	אינטראקציה חברתית	עבודה בקולות	גוון כללי	בניית קהילה
15	מחייב המשך גיוס זמרים	חסרה, מקשה על גיבוש קבוצה משולבת	אפשרית, אך פוגעת באיכות הקול המוביל (lead)	חסר, לא מתקיימת מספיק נוכחות בשירה	מוגבלת ביכולתה להתפתח
20	הרכב יציב	יציבה, מאפשרת גיבוש חברתי והיכרות בין זמרים	מוגבלת לקבוצת זמרים קבועה, מקשה על ביצוע קולות נוספים	יציב אך מעט חסר, מוגבל ביכולת הדינמית	מתאפשרת בניית קהילה גרעינית יציבה ותומכת
25	מקהלה גדולה	מיטבית לאינטראקציה חברתית רחבה	מאפשרת ליותר זמרים תפקידי קולות נוספים	מרשים, מאפשר דינמיקה בהגשה, מפצה על היעדרויות זמרים	מיטבית לאינטראקציה ובניית מעגלים חברתיים נוספים

6.2 זמרי עוגן - מקהלה משולבת זקוקה ל 40-50 אחוז זמרי עוגן. אלה הם הזמרים שקיבלו ציון גבוה "ברף המוסיקלי-חברתי" וישמשו עוגן מוסיקלי בשירה לזמרים הנוספים. בדקו שיש לכם מספיק זמרי עוגן בקבוצה המתגבשת.

6.3 רפרטואר והתייחסות למנעדים – הרפרטואר במקהלה משולבת מבוסס בעיקר על שירים עכשוויים, ובהתאמה לכך גם העיבודים לקולות, שאינם חייבים להיות כתובים בשיטה המסורתית בחלוקה למנעדים. ניתן להרכיב קבוצות מנעד - סופרן, אלט, טנור ובס, אך הדבר מורכב מאוד ואינו הכרחי.

6.4 השפעת מוגבלות שכלית על מיומנויות מוסיקליות - באופן כללי ניתן לומר שקיימת הנמכה של מיומנויות שמיעה, קצב ואלתור אצל אנשים עם מוגבלות שכלית ולכן תידרשו ל"רף המוסיקלי", לקביעת מסגרת מיומנויות מתאימה לכלל הזמרים. אדם עם מוגבלות, שאינו מתקשר, לא יתאים למקהלה משולבת שמקיימת אינטראקציה חברתית משמעותית. באותה מידה, אדם ללא מוגבלות, שמזייף, לא יתאים גם הוא למקהלה כי זה יפגע ברמה המקצועית שלה. לכן, חשבו מה הרף המוסיקלי חברתי שיאפשר לכלל הזמרים לפעול יחד.

6.5 אישור צילום ופרסום - תרצו בוודאי לפרסם ולשווק את פעילותכם בהמשך הדרך. לשם כך תזדקקו לאישורי צילום ופרסום מכל הזמרים. בשלב האודישן זכרו ליידע על כך גם את הזמרים עם המוגבלות וגם את האפוטרופסים. לאחר שהוקמה קבוצת הזמרים, העבירו להם טופס צילום פרסום לחתימה המאשרת את הסכמתם (ראו "טופס הרשמה למקהלה" בפרק ה').

7. אודישנים

האחריות לתוצאות שירה טובות אצל אנשים עם מוגבלות שכלית חלה על הצוות המקצועי. גייסו את כל הכלים המקצועיים שברשותכם למיצוי היכולות המוסיקליות שלהם.

7.1 שיחה מקדימה - שיחת הטלפון הראשונה עם הפונים בעקבות הפרסום, חשובה מאוד. התקשרו טלפונית גם לאלה שפנו במייל או בהודעת טקסט. בין אם הפונים ללא מוגבלות, עם מוגבלות, הורים או אנשי הצוות המקצועי במסגרות הדיור, עם כולם חשוב לעבור על פרטי הפעילות כפי שפורסמו, לענות על שאלות ולבדוק את התאמתם לקריטריונים הבסיסיים - גיל, לקות ויכולת חברתית לעבודה בקבוצה. במידה והפונה מתאים ומעוניין להגיע לאודישן, מלאו את פרטיו ב"טופס רישום זמרים לאודישן" (ראו בפרק ה'), שבצו אותו לאודישן ובקשו שיכין שני שירים. במהלך השיחה בדקו כיצד שמעו הפונים על הפעילות - זהו מידע שיעזור להתאמת הפרסום בהמשך.

7.2 כמה ימים לפני - הקפידו לקבל מראש את שמות השירים לביצוע מכל זמר שנרשם לאודישן וללמוד את הליווי עבורם. נוסף על כך, הביאו אתכם מספר שירים (קלים ומוכרים) למקרה שהשירים שנבחרו על ידי הזמרים לא יאפשרו לכם לקבוע את מידת התאמתם למקהלה.

7.3 מהלך האודישן - האודישן הוא פרטני. במיוחד אצל אנשים עם מוגבלות שכלית (אבל גם אצל זמרים ללא מוגבלות), מפגש ניטראלי ללא מלווים או בני משפחה יאפשר לזמרים להרגיש נוח יותר ולהגיע לתוצאות טובות. 20 דקות הן זמן מקסימלי לאודישן. הזמינו את הזמר לחדר בו מתקיים האודישן, במידה ויש עימו מלווים הכניסו גם אותם רק לשלב ההסבר. הציגו את עצמכם ואת הצוות, דאגו לאווירה נעימה וחברית, ספרו על המקהלה בקצרה וענו על שאלות. בסוף ההסבר בקשו מהמלווים להמתין בחוץ עד לסיום. עברו

לשלב השירים, כאשר הפסנתרן אחראי על הליווי והרכז החברתי מתרשם באופן כללי מהזמרים. בשלב האודישן עזרו לזמרים (לא רק לזמרים עם מוגבלות) למצוא את הדרך לביצוע מיטבי, שנו סולם נגינה אם צריך, ועשו עמם תרגילי שמיעה וקצב. בדקו שהפתיח המוסיקלי לכל שיר ברור, ואם צריך, שירו אתם את התחלת השיר.

חשוב יותר: יציבות טונאלית, שמירה על מהירות וקצב, ניהול עצמי מול המנצח ולמידה בזמן אמת.

חשוב פחות: לזכור מילים בעל פה, דיקציה, מנעד צלילים רחב, גוון קול, נראות, קריאת תווים.

במהלך האודישן רשמו הערות ב"טופס התאמת רף מוסיקלי חברתי" (ראו בפרק ה'). הנחו את הזמרים בנועם ובאופן ברור במהלך ביצוע השירים ואם נדרש, בקשו מהם להפסיק או לחזור על קטע מסוים בצורה שונה וכדומה. בסיום, הסבירו לזמרים שתשובות יינתנו בימים הקרובים והזמינו את המלווים שבאו עימם להסבר נוסף. יתכן ויגיעו זמרים שאינם שרים ברמה הנדרשת. כבדו אותם ואת המאמץ שהשקיעו בהגעה לאודישן וקיימו אתם אודישן מקוצר באותו נוהל. לאחר 2-3 ימים החזירו תשובות לכולם, גם לזמרים שלא התקבלו.

8. הצוות המקצועי

תפיסת המרחב המקצועי ודגשים חברתיים - אנשי הצוות נדרשים להתאים את תפקידם המסורתי לצרכים הייחודיים של הזמרים במקהלה ולעבור הכשרה מקצועית מתאימה. צוות מיומן יפעל בצורה מיטבית להשגת מטרות המקהלה ויתרום לתהליך האישי של הזמרים למיצוי עצמי על בסיס כישוריהם ויכולותיהם. במקהלה משולבת, הצוות מהווה מודל פעיל לשילוב על ידי תקשורת מכבדת, פישוט לשוני והצבת הגבולות הנדרשים לכל חברי הקבוצה, שיאפשרו קיום פעילות מכבדת. ישנם שלושה בעלי תפקידים במקהלה: מנצח, פסנתרן ורכז חברתי:

8.1 המנצח ומנהל המקהלה - מנחה את הצוות והזמרים בחזרות, אחראי על התוכן המוסיקלי,

בחירת השירים, תרגילים וכדומה. אחראי על לימוד השירים ותפקידי הקולות, ניהול החזרה, שמירה על מבנה החזרה ומסגרת הזמן. נוסף על כך, אחראי מנהל המקהלה על יישום כל מרכיבי תכנית העבודה והובלת הצוות המקצועי.

8.2 הרכז החברתי - מלווה את הזמרים באופן אישי וקבוצתי בחזרות ואחראי להפעלת התכנית

החברתית. ההיכרות של הרכז החברתי עם המשתתפים צריכה להיות מעמיקה כדי שיוכל לזהות סימנים מקדימים למצבי משבר ולתת מענה מתאים. הרכז אינו צופה מהצד אלא משתתף פעיל יחד עם הזמרים, מקשיב ל"קול" הקבוצתי ומשמיע אותו מול המקהלה והצוות. הרכז מנהל מעקב חברתי, כותב סיכומי חזרות, מנהל שיחות אישיות עם זמרים במהלך השבוע ודואג להחזקת המערך החברתי מול הזמרים, המשפחות ומסגרות הדיוור.

8.3 פסנתרן המקהלה - מלווה בנגינה בחזרות, הקלטות והופעות. מסייע למנצח בהעברת

ולימוד השירים ואחראי על עיבודים קוליים. הליווי המוסיקלי במקהלות משולבות דורש

יכולת הקשבה גבוהה לצרכי הזמרים, יצירתיות, ויכולות נגינה גבוהות בזמן אמת - שינוי סולם, תיקונים מלודיים וכדומה.

9. תרשים רצף להקמת מקהלה משולבת - התרשים מיועד למוסיקאים עם ניסיון בהנחיית מקהלות "רגילות", מפורטים בו שלבי הקמת מקהלה משולבת על פני 12 חודשים.

12	11	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1
						הכשרה להנחיית מקהלה משולבת					
									הכרת השטח		
					פנייה לרשות ולארגונים לשיתוף פעולה						
					הגדרת פעילות ניבויש תכנית עבודה למקהלה						
					שרון מקום מתאים לפעילות		תקופת הכנה				
					גיוס אנשי צוות						
			פרסום								
		אודישנים									
	תחילת פעילות										
			תקופת הקמה								

פרק ד – מבנה החזרות וניהולן

המחשבה שאנשים עם מוגבלות שכלית לא יכולים או לא מעוניינים להתמודד עם אתגר מקצועי, לא יכולה לשמש כבסיס לשינוי חברתי.

החזרות במקהלה משולבת מהוות "פעמה קבועה" של היכרות ואינטראקציה חברתית בנוסף לעשייה המוסיקלית ובהקשר זה הן משמעותיות לתהליך השילוב, יותר מפעילויות שאינן קבועות כגון הופעות או הקלטות. על מנת לקיים חזרות מקצועיות לאורך זמן נדרשת התאמה של מרכיבי החזרה לזמרים ובניית setting לחוויה מהנה ומלמדת לכולם. ההיבטים המקצועיים בפרק שלפניכם נבנו תוך התייחסות ליכולות ולצרכים של כלל הזמרים במקהלה משולבת.

1 היבטים מקצועיים

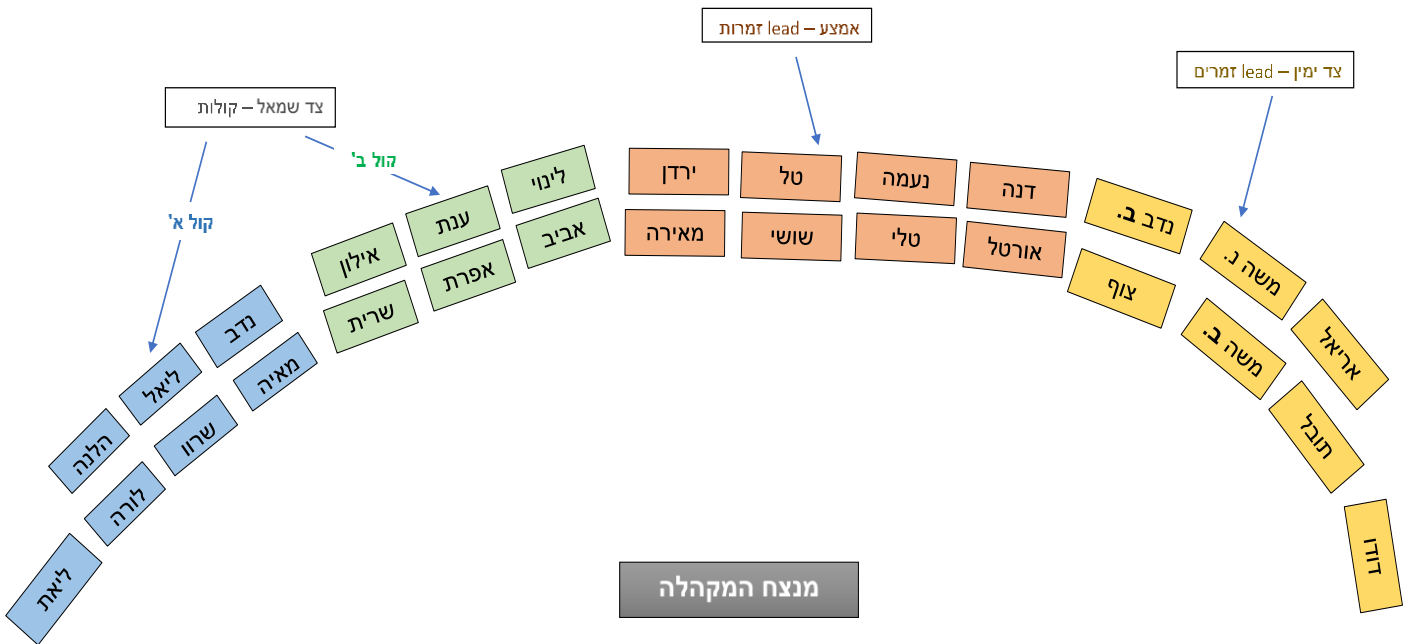
- 1.1. חימום ופיתוח קול - חימום קולי בתחילת החזרה כולל בתוכו את תרגול מיומנויות השירה החשובות ביותר במקהלה משולבת: דינמיקה, אורך הצליל, דיקציה והבנת הפעמה והמשקל המוסיקלי. מרכיבים אלה דורשים אימון קבוע בחזרות ומהווים את הבסיס לתרגול הקולי במקהלה. פיתוח טכניקה, אימון למנעדים וגוון קולי, מהווים חלק קטן יחסית באימון הקולי מכיוון שעבודה מסוג זה מורכבת ביותר לזמרים עם מוגבלות ואינה תנאי ליכולת המקהלה להגיע להישגים מוסיקליים.
- 1.2. הגשה וביצוע – בנוסף לתרגול הקולי, מתקיימים תרגילים לאימון "הגשת שיר", הכוללים תרגול לקשר עין עם הקהל, אימון לדינמיקה רגשית ולתקשורת עם המנצח, הפסנתרן והזמרים הנוספים.
- 1.3. המקפצה - חלק אחרון בחזרה, משמש להעצמה אישית דרך שירת סולו לפני כל המקהלה - הזמר שר מול הזמרים, מקבל מהם משוב בונה על ההגשה ואופן הביצוע ולאחר מכן שר שוב את השיר בהתאם למשוב שקיבל.
- 1.4. תפקיד המנצח ומיקומו מול המקהלה - בנוסף להנחיה לקצב ומהירות הביצוע, עיקר הניצוח במקהלה משולבת נועד להנחות את הזמרים לקשר עין ולאופן ההגשה תוך התייחסות לדינמיקה, כניסות, הפסקות ונשימות. תנועות המנצח צריכות להיות פשוטות וברורות, ובנוסף לתנועות הניצוח המסורתיות, קיימות תנועות שמטרתן להסב את תשומת לב הזמרים להנחיות הביצוע. על מנת לקיים זאת, נדרש המנצח להשתמש בכל המרחב שבינו לבין הזמרים - להתקרב ולהתרחק על פי הצורך, ואף להשתמש בתנועות מוגזמות אם צריך.

1.5. חלוקה לקולות/ העמדה במקהלה משולבת

פריסה מימין לשמאל – זמרים lead, זמרות lead, קולות.

תרשים ארגון החלוקה לקולות במקהלה משולבת

שם השיר: _____

1.6. בחירת השירים ותפקידי קולות - השירים ותפקידי השירה צריכים להיות מותאמים

ליכולות הזמרים. שירים מורכבים וקשים לביצוע, עם קצב משתנה או מבלבל, לרוב אינם מתאימים למקהלה משולבת. תפקידי שירה הנשענים על סינקופות מרובות ומשקלים משתנים לא יתאימו לזמרים, ולכן בחרו שירים עם משקלים ותפקידי שירה ברורים. תפקידי קולות יתאימו בעיקר ל"זמרי עוגן" במקהלה משולבת. בחירת הזמרים לתפקידים מבוססת על יכולתם לשיר קול נוסף מבלי להתבלבל ופחות על המנעד הטבעי שלהם.

1.7. מבנה החזרה (setting) - מטרת החזרות לקדם את תכנית העבודה המוסיקלית והחברתית של המקהלה. מבנה נכון של החזרה יתמוך במטרות אלו, ויאפשר לזמרים אינטראקציה משמעותית בצד עשייה מוסיקלית מקדמת.

טבלת מבנה חזרה מותאם למקהלה משולבת:

מבנה החזרה	מטרה	תפקיד הצוות
התכנסות	הגעה, התארגנות, אינטראקציה חברתית	ארגון המרחב, אינטראקציה עם הזמרים
פתיחה	עדכונים, הסבר מהלך החזרה, מענה לשאלות	בהנחיית המנצח ורכז חברתי
פיתוח מיומנויות	חימום קולי, אימון קצב ושמיעה	בהנחיית מנצח ופסנתרן, רכז חברתי מצטרף לזמרים
שירה חלק א	חזרה על שירים קודמים, התחלת שיר חדש	בהנחיית מנצח ופסנתרן
הפסקה	מנוחה, אינטראקציה חברתית	אינטראקציה עם הזמרים והתארגנות להמשך
שירה חלק ב	שיר חדש וחזרה על רפרטואר קיים	בהנחיית מנצח ופסנתרן
"המקפצה"	העצמה אישית - שירת סולו מול המקהלה	בהנחיית מנצח ורכז חברתי
סיכום	סיכום חזרה, דגשים לקראת חזרה הבאה	בהנחיית מנצח ורכז חברתי

פרק ה –
אמצעי עזר
לשימושכם

							מיקום ותאריך:			<u>טופס רישום זמרים</u> <u>לאודישן</u>		
אישור הזמר על קבלת תוצאות האודישן	תוצאות אודישן	הערות	שירים לאודישן	שעה - 15 דק' לאודישן	איש קשר- מדריך/ מנהל מסגרת	מקום מגורים/ מסגרת דיור	אימייל	טלפון	גיל	שם		
												1
												2
												3
												4
												5
												6
												7
												8
												9
												10
												11
												1
												2
												3
												4
												5
												6
												7
												8
												9
												10
												11

ללא מוגבלות

עם מוגבלות

טופס אודישן והתאמת רף מוסיקלי חברתי

שם הזמר:							סיכום אודישן:		
שם המקהלה:									
תאריך אודישן:									
שירים לאודישן: 1. _____ 2. _____ 3. _____									
מיזמניות שירה	נמוך	בינוני	גבוה	הסבר	דירוג נדרש	העחת למנצח			
יציבות טונאלית				שירה יציבה ללא זיוף	בינוני/ גבוה	נמוך-חוסר יציבות ניכר ומתמשך. בינוני-יציבות טובה בתמיכת זמר עוגן. גבוה-שירה עצמאית יציבה ללא זיופים.			
מהירות וקצב				שמירה על מהירות וקצב השירה ביחס לליווי המוסיקלי/ שירה משותפת.	בינוני/ גבוה	נמוך-הזמר מתקשה לשמור על המהירות והקצב. בינוני- הזמר מצליח בתמיכת זמר עוגן.			
איטראקציה, קשב וארגון				יכולת הזמר לניהול עצמי ושיתוף פעולה עם המנצח.	בינוני/ גבוה	נמוך-הזמר מתקשה לענות על שאלות ולהתאים עצמו למהלך האודישן. בינוני-הזמר זקוק להנחייה/ הכוונה בארגון מקום ישיבה/ זמנים/ וכדומה. גבוה-יכולת התאמה גבוהה ומענה ענייני לשאלות.			
שירה רציפה וברורה/ דיקציה				ביצוע השיר באופן שוטף והגייה בחרה של המילים.	בינוני/ גבוה	נמוך-ביצוע קטוע מאוד, השמטת מילים ועצירות רבות. בינוני-השמטת הבחות אחרונות בסוף משפט, קושי בהפקת צלילים כגון צ'ה, ג'ה. גבוה-ביצוע רציף ובוחר ללא עצירות.			
למידה בזמן אמת				יכולת הזמר ללמוד קטע חדש - תרגיל או חלק משיר שאינו מכיר	בינוני/ גבוה	בדיקה המשקפת את כלל יכולותיו של הזמר באינטראקציה חברתית ושימוש במיזמניות שירה ולמידה. דירוג גבוה מעיד על התאמה כללית גבוהה לרף המוסיקלי חברתי.			
דינמיקה				יכולת הזמר לשיר חזק וחלש בהתאמה להנחיית המנצח	נמוך/ בינוני/ גבוה	יכולת דינמית בשירה הכרחית לביצוע מיטבי, אולם הלקות מקשה על יכולות הזמרים לשלוט בה. יחד עם זאת, ניתן בתרגול מתאים לשפר יכולת זו ולכן היא אינה תנאי להשתתפות במקהלה.			
מנעד					נמוך/ בינוני/ גבוה	זמרים: נמוך-80, בינוני-טנור, גבוה-קונטרה טנור זמרות: נמוך-אלט, בינוני-מצו סופרן, גבוה-סופרן.			
גוון קול ומאפיינים כלליים				רחב/ פתוח/ סגור/ דק/ מלא/ חזק/ חלש		מיפוי המאפיינים יאפשר למנצח תמונת מצב על הגוון הכללי של המקהלה ויעזרו לו בארגון הקולות.			
יכולת שירה בעל פה				יכולת הזמר לשיר את השירים באודישן מבלי להיעזר בדף מילים	נמוך/ בינוני/ גבוה	אינה הכרחית במקהלה משולבת. הרב הגדול של הזמרים יצליח לאחר אימון מתאים, לשיר מבלי להיעזר בדפי מילים.			
סולפג'				יכולת הזמר לקחא ולשיר מתוים	נמוך/ בינוני/ גבוה	אינה הכרחית במקהלה משולבת, לימוד השירים מתבסס על שמיעה.			

טופס הרשמה ואישור צילום ופרסום

כללי

תקופת הפעילות: ספטמבר עד יוני
עלות חודשית: 100 ₪ לזמרת - ישולם לעירייה.
המפגשים הינם קבוצתיים ולכן אין אפשרות להחזר כספי עקב אי הגעה מצד המשתתפים.
הגעה בזמן ונוכחות עקבית ומלאה בחזרות הינם תנאי להשתתפות במקלה.
בקשה להפסקת פעילות יש להעביר למייל mlakol.info@gmail.com
ביטול מחויב בתשלום מלא עבור החודש הלועזי בו מתבצע הביטול.

פרטי הזמרת

שם ושם משפחה _____ גיל _____ מקום מגורים _____

פרטי ההורה/ אפוטרופוס

שם _____ טל' נייד _____ מייל: _____

הצהרה

"מעבר לקול" הנו הרכב שירה ייצוגי המשלב הופעות ופרסום במדיות השונות.
צילומים והקלטות אודיו ווידאו הם חלק בלתי נפרד מפעילות ההרכב.
בחתימתי מטה אני מאשרת כי קראתי את ההצהרה וטופס ההרשמה ואני מסכים/ה לתנאים
המפורטים בהם ומתחייבת/לכבדם.

תאריך: _____ שם הזמרת/ ההורה/ אפוטרופוס: _____

חתימה: _____

פרק ו – סיכום ומבט לעתיד

כשאני מדמיין עולם טוב יותר בהיבט של שילוב, אני רואה אנשים שמחים יותר. לא מוכשרים או מצליחים יותר אלא אנשים שמלווה אותם תחושת סיפוק ורוגע שמסבה להם אושר. הדרך שלי להיות שותף בחזון הזה היא לרתום את הידע המקצועי שלי, לעשייה שמקדמת שינוי תפיסה לשילוב אנשים עם מוגבלות שכלית בחברה, ואני עושה זאת דרך מוסיקה. אני סבור שבתחום הפנאי במוסיקה קיים הפוטנציאל הגבוה ביותר לשילוב וניסיתי לרכז במדריך זה את כל הכלים שפיתחתי להקמה והפעלה של מקהלה משולבת, בתקווה שיעזרו לאנשי מקצוע להמשיך ולפתח עשייה של שילוב דרך מוסיקה. המדריך מביא רעיונות חברתיים, שהשפעתם נראית לכאורה מינורית, או שנראה שכבר מתקיימים במקהלות או בשילוב במוסיקה, כשלמעשה הם בעלי חשיבות רבה בשילוב ומתקיימים במודל בצורה שונה וייחודית. לדוגמה:

כשאני מתכנן פעילות משולבת אני מדמיין את המפגשים ומנסה להבין מה הן ההתאמות הנדרשות ומה הם הכלים המקצועיים שאני צריך לפתח על מנת שיתאפשר לכלל המשתתפים להצליח בפעילות. מה שמנחה אותי בתהליך הזה הוא רעיון שאני קורא לו **"הזכות להזדמנות שווה"** - אני מתייחס למילה "שווה", במובן אפשרו ההזדמנות להצלחה בפעילות ולא לאפשרו הפעילות כתחום. זאת אומרת שלא מספיק שאני מאפשר לאנשים עם מוגבלות להשתתף בפעילות, אני צריך גם לדאוג שיתקיימו עבורם התנאים למימוש האפשרות להצליח בה. בעזרת החשיבה הזאת גיבשתי את עקרונות המודל ואני סבור שהיא יכולה לשרת גם שילוב בתחומים אחרים ושניתן להשתמש ברעיונות שהמודל מציע גם בחינוך ותעסוקה על ידי התאמת עקרונות המודל לעולמות תוכן נוספים.

לא פעם שאלו אותי "איך זה שאתה דורש אותו דבר מזמרים עם מוגבלות וללא מוגבלות, אתה לא מפחד שזה יתסכל אותם ויגרם להם אכזבה?" והתשובה היא לא, אני לא מפחד מזה וגם לא נרתע מלאתגר זמרים עם מוגבלות להתמודד עם מסגרת הפעילות הכוללת עמידה בזמנים, התמדה בחזרות, לימוד תפקידי קולות וכדומה. במיוחד עבור זה בניתי את "הרף המוסיקלי חברתי" ככלי מקצועי שמגדיר מראש רמה מותאמת של יכולות לכלל הזמרים. ולא, אני לא מפחד מכך שאדם עם מוגבלות יחווה אכזבה, מכיוון שהרף המוסיקלי חברתי מבטיח לו גם את האפשרות לחוות הצלחה. לאורך השנים גיליתי שאנשים עם מוגבלות שכלית רוצים ויכולים להתמודד עם אכזבה וכישלון כל עוד תהיה להם גם את האפשרות להצלחה. **"הזכות להצלחה והזכות לאכזבה, שתיהן שוות"** ומתקיימות זו בצד זו כחלק מחוויות החיים שלנו. אם אתייחס לזמר עם מוגבלות שכלית כ"חלש", אמנע ממנו התמודדות ואפגע בהזדמנות שלו להתפתחות אישית ולמיצוי עצמי.

שילוב אנשים עם לקות קוגניטיבית הוא כמו סטרטאפ טכנולוגי. מתפתחת סביבו תפיסה וחשיבה חדשה ובהיבטים חברתיים היסטוריים הוא כבר כאן, ואנחנו רק קובעים את המהירות שבה הוא מתפתח. השאלה איננה האם אנחנו מסכימים לשינוי תפיסה זה ולחשיבה החדשה שמלווה אותו, אלא מה מידת האחריות שניקח ועד כמה נשקיע מאמצים ונקצה זמן ומשאבים כספיים לקידום הנושא.

פעילות משולבת בפנאי מביאה עמה תוכן וידע חדשים שמשמשים כבר היום ללימודים אקדמאיים ולהכשרת מורים ומנחים לשילוב דרך מוסיקה. אני מאמין שהיכרות טבעית בין בני אדם היא המפתח להצלחה בשילוב ולכן פיתחתי את המודל לשילוב שוויוני – להיכרות טבעית בין הזמרים דרך המוסיקה. אין לי ספק שניתן לקדם היכרות דומה גם בתחומי הדיור התעסוקה והחינוך בנוסף לתחום הפנאי ואני מקווה שהמודל יהיה כלי משמעותי לכך. בסוף כל חזרה עם המקהלה, אני מרגיש עד כמה המפגש המשולב משמעותי ותורם לכל הזמרים ואני מתמלא שמחה. בדרך הביתה מלווה אותי תחושת סיפוק ורוגע, שמסבה לי אושר.